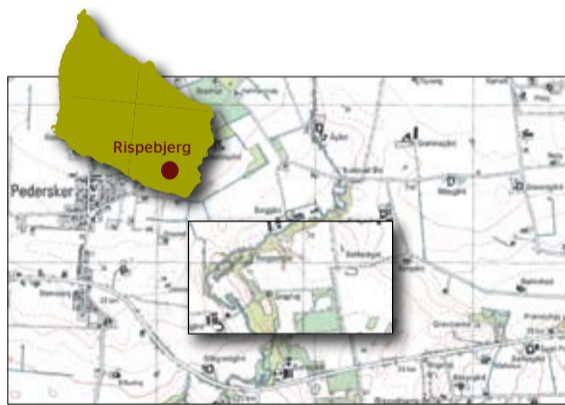

Soltempel fra stenalderen

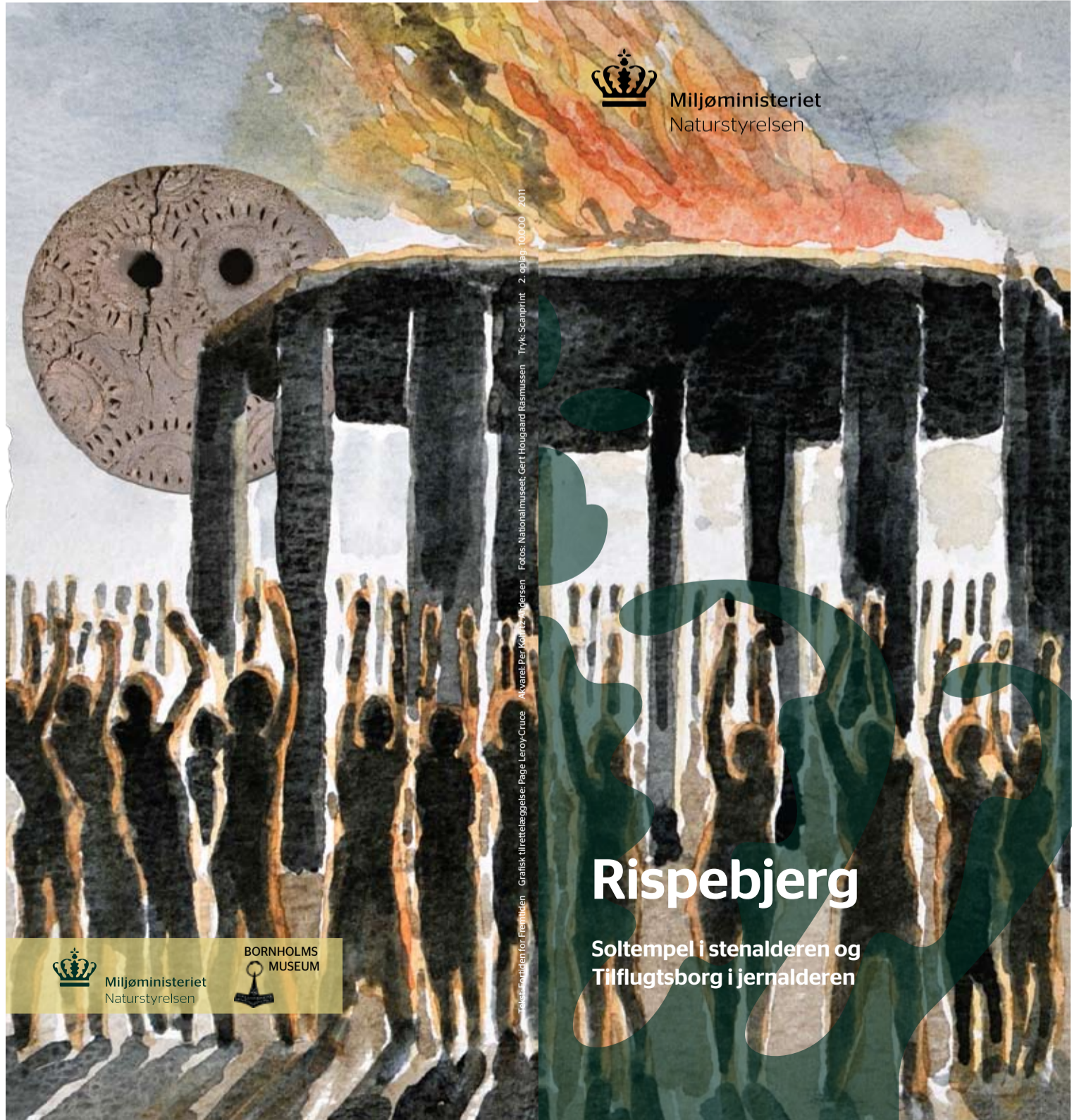
Monumentale søjler

En række cirkulære, stolpebyggede anlæg, kaldet woodhenges, har for 5000 år siden stråkt sig mod himlen og givet anlægget på Rispebjerg en nærmest monumental karakter. De kraftige lodrette stammer på woodhengene har lignet søjler og har herved skabt et tempellignende indtryk. Øleådalen har været den naturlige afgrænsning af Rispebjergplateausets tre sider, mens kraftige pallsaderækker har indrammet området på den fjerde. Rækker af pallsader har yderligere opdelt pladsen i flere afdelinger eller funktioner.

Rispebjerg

10 ha af den centrale del af Rispebjerg er i 2004 opkøbt af Naturstyrelsen for at sikre de helt unikke arkæologiske anlæg, der fortsat ligger gemt i jorden. Ringborgen på kanten af Øleådalen emmer fortsat af historie, og en markering af den ydre ringvold viser stedets omfang for 2000 år siden. En af de 5000 år gamle udgravede woodhenges er genopført i de oprindelige stolpehuller, så den besøgende kan få en fornemmelse af disse bygningsværkers storhed. Samtidig fungerer woodhengen som informations- og udsigtstårn, hvorfra hele områdets spændende historie fortælles og kan opleves.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Rispebjerg

Soltempel i stenalderen og
Tilflugtsborg i jernalderen

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

BORNHOLMS
MUSEUM

Arkiv: Per Knudsen. Fotos: Nationalmuseet; Ceri Hougaard Rasmussen. Tryk: Scanprint. 2. oplag: 100.000. 2011

Med solen i centrum

For et bondesamfund har der været en helt naturlig sammenhæng mellem solens kraft og det årlige mirakel med kornets spiring, vækst og udbytte. I tilknytning til årets livgivende cyklus er det derfor nærliggende at forestille sig, at Rispebjerg har dannet ramme om store årstidsbestemte ceremonier. Mange af fundene på pladsen viser, at netop solen har spillet en ganske særlig rolle for stenalderbønderne på Rispebjerg. Der er fundet adskillige "solsten" i form af ornamenterede lerskiver eller små dekorerede skifersten med indridsede solmotiver. Den form for udsmykkede skifersten kendes kun fra Bornholm. Flere af lerskiverne er fundet i palisadegrøfter eller stolpehuller - nedlagt i forbindelse med ritualer.

De mange "solsten" må have været særlige genstande, der formentlig har indgået i en rituel sammenhæng. Måske har det været amuletter eller offergaver med en særlig betydning i en solkult på Rispebjerg?

Kilden til helligdommen

I slutningen af 1800-tallet blev et af landets største samlede fund af ofrede flintøkser og -mejsler gjort ved en kilde i engen nedenfor Rispebjerg. Fundet fortæller, at stedet har haft en helt særlig betydning for vores forfædre tilbage i tragtbaegerkulturen for 5000 år siden.

Ritualer med højlydte knald

Fundrige kulturlag beretter om aktiviteter på Rispebjerg gennem det meste af bondestenalderens første årtusinde. Det meste af fundmaterialet hører dog hjemme omkring 3000 før Kr. f. og flere af fundene antyder, at der omkring

den tid har fundet en række aktiviteter af rituel karakter sted på højdedraget. Det gælder bl.a. fund af adskillige brændte flintøkser og -mejsler, store mængder brændte dyreknogler fra dyreofringer og ornamenterede lerskiver og skifersten med indridsede solsymboler.

Ringborgen Tilflugtsborg fra jernalderen

Til forsvar mod fremmede

Bornholms største forsvarsværk fra jernalderen ligger strategisk på et naturligt næs på Rispebjerg. En borgplads godt beskyttet af op til 15 m høje, stejle skrænter ned mod Øleådalen og mod sydøst sikret af en 3 m høj halvkredsvold omgivet af en 2 m dyb voldgrav. En ydre ringvold og grav har yderligere befæstet næsset 200 meter længere mod sydøst. Her har rejst sig en borgmur af solide jordværker støttet af kraftige stolper og bulværk, hvor bygdens beboere i ufredstider har kunnet søge tilflugt inde bag. Det samlede forsvarsværk indhegner herved et areal på ca. 4,5 ha.

Det er omkringliggende jernalderbygder, der i fællesskab har stået bag opførelsen af det mægtige borganlæg. Kun et fåtal har beboet borgen i dagligdagen og stået for vedligeholdelse og funktion. Først i tilfælde af indtrængende fjender har de enkelte bygder som den sidste udvej kunnet søge tilflugt på Ringborgen.

Angreb fra øst

Borgens tidligste forsvarer ligger begravet på Rispebjerg. Lige indenfor ringvolden er fundet mere end 30 grave, såvel skeletgrave som brandgrave. En enkelt af gravene rummer et helt sønderhugget individ. Tilsvarende er på den nærliggende Slusegårdgravplads fundet flere lemlæstede og halshuggede lig. En enkelt af de gravlagte er død efter at have fået en jernspids gennem kraniet. Tilflugtsborgen fortæller sammen med de voldelige spor i gravene og samtidige fund af krigsbytteofre i moserne om ufredstider, hvor Bornholm gentagne gange i løbet af det 3. århundrede efter Kr. f. har været mål for fjendtlige angreb.

Påfaldende mange brændte flintredskaber fortæller, at der må være sket en forsætlig afbrænding i forbindelse med ceremonielle handlinger. Under en ceremoni kan man levende forestille sig, at flintaafbrænding kan have dannet en virkningsfuld lydskulisse. Mængden af brændt flint, de brændte knogler og udstrakte brændte lerlag tyder på, at flere af woodhengene er brændt ned. Det peger på, at ild har indgået som en væsentlig del i ritualerne.

Ringborgen: Iron Age Refuge

Rispebjerg comprises Bornholm's largest Iron Age fortifications. The inner stronghold was well protected by high, steep slopes leading down to the valley of Øleå stream and by 3-metre-high semicircular ramparts fronted by a 2-metre-deep fosse (dry moat). An outer earthwork wall and fosse, 200 metres to the south-east, provided additional fortifications for the promontory. The inhabitants of the surrounding settlements could seek refuge here if attacked by hostile invaders.

Die Ringburg - Zufluchtsburg aus der Eisenzeit

Rispebjerg ist Bornholms größte Verteidigungsfestung aus der Eisenzeit. Ein Burgplatz, gut geschützt durch steile Abhänge hinab ins Tal Øleådalen und eine 3 m hohe halbkreisförmige Wallanlage mit einem vorliegenden 2 m tiefen Wallgraben. Ein äußerer Ringwall und ein Graben haben die Landspitze 200 m weiter nach Südosten hin zusätzlich gesichert. Hier konnte die Bevölkerung der umliegenden Siedlungen sich vor einfallenden Feinden in Sicherheit bringen.

Ringborgen - Gród obronny z epoki żelaza

Rispebjerg jest największym grodem obronnym Bornholmu z epoki żelaza. Znakomicie zabezpieczony dzięki wysokim skarpom nad doliną strumienia Øle oraz wałem obronnym na planie półkola o wysokości 3 m i fosą o głębokości 2 m. W odległości 200 m w kierunku południowo-wschodnim dodatkowym zabezpieczeniem były zewnętrzny wał obronny na planie półkola i fosa. W przypadku napadu wrogów gród służył jako miejsce schronienia dla okolicznej ludności.

Neolithic Sun Temple

Circular post-built structures rose skyward like temples, giving the Rispebjerg site a monumental character. The entire area was enclosed by the valley of Øleå stream and strong thick rows of palisades. Finds of unique ornamented clay discs and shale stones engraved with solar symbols testify to the sun's importance to the Neolithic people on Rispebjerg. Perhaps they served as amulets or sacrificial offerings of unique significance in sun-worshipping rites held here?

Sonnentempel aus der Steinzeit

Die runde, aus Pfählen errichtete Anlage streckte sich als Tempel zum Himmel hinauf und verlieh dem Rispebjerg einen nahezu monumentalen Charakter. Das Tal Øleådalen umrahmte zusammen mit den kräftigen Palisadenreihen das ganze Gebiet. Funde von speziell verzierten Tonplatten und Schiefersteinen mit eingeritzten Sonnensymbolen belegen, dass die Sonne für die Steinzeitbauern am Rispebjerg eine ganz besondere Rolle spielte. Vielleicht waren die Steine Amulette oder Opfergaben mit besonderem Bezug zum Sonnenkult an dieser Stelle?

Świątynie słońca z młodszej epoki kamienia

Kręgi z ciężkich słupów drewnianych, tzw. wood henges wyciągające się ku niebu jak świątynie, nadawały temu miejscu - Rispebjerg - monumentalny charakter. Dolina strumienia Øle i solidne szeregi palisad ogradzały cały teren. Znalezione łupki ozdobione symbolami solarnymi świadczą o tym, że na Rispebjerg słońce odgrywało szczególną rolę dla ludzi z młodszej epoki kamienia - być może były to amulety lub dary ofiarne o szczególnym znaczeniu w miejscowym kulcie słońca?

